31.5.2022

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle

Liikenne- ja viestintäministeriön asiantuntijalausunto asiassa E 63/2022 vp

Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää liikenne- ja viestintävaliokuntaa mahdollisuudestaa antaa kirjallinen asiantuntijalausunto ja toteaa asiassa lausuntonaan seuraavaa.

Euroopan komissio julkaisi 22.3.2022 ehdotuksen Euroopan neuvoston ja parlamentin asetukseksi toimenpiteistä yhteisen korkean kyberturvatason varmistamiseksi unionin toimielimissä, elimissä ja laitoksissa (jäljempänä ’instituutiot’). Ehdotuksen tarkoituksena on varmistaa, että EU:n instituutioilla olisi yhteiset kyberturvallisuussäännöt ja –toimenpiteet. Ehdotuksen tavoitteena on parantaa entisestään kaikkien EU:n instituutioiden kyberuhkien sietokykyä ja valmiuksia reagoida niihin. Lisäksi ehdotuksella pyrittäisiin varmistamaan, että EU:n instituutioita koskevat kyberturvallisuussäännöt olisivat yhdenmukaisia suhteessa EU:n verkko- ja tietoturvadirektiivin (NIS-direktiivi) päivittämistä koskevalla ehdotuksella direktiivin soveltamisalaan kuuluville toimijoille asetettaville vaatimuksille.

Ehdotuksella säädettäisiin Euroopan unionin instituutioille asetettavista kyberturvallisuusriskien hallinta- ja valvontakehyksen perustamisvelvoitteista sekä kyberturvallisuusriskien hallinta- ja raportointivelvoitteista. Lisäksi ehdotuksella säädettäisiin EU:n kyberturvallisuuskeskukseksi nimettävän CERT-EU:n ja perustettavan kyberturvallisuuslautakunnan (IICB) organisaatioista, toiminnasta ja tehtävistä. Ehdotus perustuu EU:n turvallisuusunionistrategiaan EU:n kyberturvallisuusstrategiaan digitaaliselle vuosikymmenelle, joista eduskunnalle on annettu selvitykset E 3/2021 vp ja E 119/2020 vp.

EU:n instituutiot velvoitettaisiin kyberturvatason parantamiseksi laatimaan sisäinen kyberturvallisuusriskien hallinta- ja valvontakehys instituutioon kohdistuvien riskien tunnistamiseksi. Instituutiot velvoitettaisiin hallinta- ja valvontakehyksessä tunnistettujen riskien torjumiseksi hyväksymään kyberturvallisuuden perustaso, jolla tarkoitettaisiin sellaista kyberturvallisuussääntöjen vähimmäisjoukkoa, eli menettelyjä, käytäntöjä ja toimintaan kohdistuvia vaateita, jota tietojärjestelmien ja niiden tarjoajien ja käyttäjien on noudatettava kyberturvallisuusriskien minimoimiseksi. Ehdotuksen liitteissä säädettäisiin osa-alueista ja toimenpiteistä, jotka kyberturvallisuuden perustasossa olisi vähintään otettava huomioon. Lisäksi EU:n instituutiot velvoitettaisiin nimeämään kyberturvallisuusvastaavat sekä suorittamaan vähintään joka kolmas vuosi kyberturvallisuuden kehitystason arviointi, ja hyväksymään arvioinnissa tehtyihin havaintoihin perustuen kyberturvallisuussuunnitelma kyberturvallisuustason parantamiseksi.

Liikenne- ja viestintäministeriö
Käyntiosoite
Eteläesplanadi 4
Helsinki
Postiosoite
PL 31
00023 Valtioneuvosto
Puhelin
029516001
www.lvm.fi
etunimi.sukunimi@gov.fi
kirjaamo.lvm@gov.fi

CERT-EU:n roolia laajennettaisiin EU:n kyberturvallisuuskeskukseksi, jonka tarkoituksena olisi muun muassa neuvoa EU:n instituutioita kyberturvallisuusasioissa, auttaa niitä havaitsemaan ja reagoimaan kyberturvallisuuspoikkeamia, sekä toimia tietojenvaihdon ja kyberturvallisuuspoikkeamiin reagoimisen koordinaatiokeskuksena EU:ssa. CERT-EU tukisi EU:n instituutioita asetuksen täytäntöönpanossa ja valmistelisi IICB:n hyväksyttäväksi toimintakehotuksia, ohjeasiakirjoja ja suosituksia täytäntöönpanoon liittyen.

IICB olisi uusi, ehdotuksella perustettava EU:n instituutioiden välinen kyberturvallisuuslautakunta, joka koostuisi keskeisimpien EU:n instituutioiden edustajista. Lautakunnan tehtävänä olisi seurata asetuksen täytäntöönpanoa sekä valvoa CERT-EU:n yleisten painopisteiden ja tavoitteiden täytäntöönpanoa ja antaa CERT-EU:lle strategista ohjausta.

Ehdotetut toimenpiteet ja niiden suorat vaikutukset kohdistuvat EU:n instituutioihin. Ehdotuksella olisi vaikutuksia EU-budjettiin, sillä ehdotus lisäisi CERT-EU:n määrärahatarpeita laajennetun tehtävänsä suorittamiseksi. Ehdotuksen mukaan varat kohdennettaisiin uudelleen nykyisen EU-budjetin sisällä CERT-EU:n palveluja hyödyntävien EU:n instituutioiden määrärahoista. Ehdotuksella ei ole suoria taloudellisia vaikutuksia Suomelle tai suomalaisille toimijoille.

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää EU:n instituutioiden kyberturvallisuuden parantamista kannatettavana tavoitteena. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että EU:n instituutioissa kiinnitetään huomiota kyberturvallisuuteen ja pyritään parantamaan kyvykkyyttä tunnistaa ja reagoida kyberturvallisuusuhkiin, poikkeamiin ja hyökkäyksiin. Suomen kannoissa EU:n turvallisuusunioni- ja kyberturvallisuusstrategian osalta on johdonmukaisesti pidetty tärkeinä toimenpiteitä korkean kyberturvallisuustason saavuttamiseksi EU:n instituutioissa.

Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että ehdotus yhteisistä sitovista säännöistä kyberturvallisuustason parantamiseksi EU:n instituutioissa on kannatettava ja yhteisten sääntöjen asettaminen on tarpeen kyberturvallisuustason parantamiseen liittyvien tavoitteiden saavuttamiseksi. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää ehdotettua oikeusperustaa (SEUT 298 artikla) ja asetusta säädösinstrumenttina asianmukaisena asetettaessa sitovia sääntöjä EU:n instituutioille. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää kannatettavana ehdotettua sääntelymallia, jossa kyberturvallisuusvelvoitteita täydennetään teknisillä ohjeilla ja toimintatapaa koskevalla ohjeistuksella, jonka laatimisessa ja asetuksen täytäntöönpanon yhteensovittamisessa CERT-EU:lla on keskeinen rooli. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että asetuksen täytäntöönpanoa seurataan ja EU:n instituutiot velvoitetaan arvioimaan määräajoin kyberturvallisuustoimien tasoa sisäisesti.

Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että EU:ssa on valmisteilla verkko- ja tietoturvadirektiivin (NIS-direktiivi) päivitys. NIS-direktiivillä asetettaisiin yhteiskunnan kriittisille sektoreille, mukaan lukien julkishallinnolle, kyberturvallisuutta koskevia riskienhallinta- ja raportointivelvoitteita. Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo, että EU:n instituutioille asetettavilla

kyberturvallisuutta koskevilla säännöillä tulisi tavoitella vähintään yhteismitallista kyberturvallisuuden vaatimustasoa suhteessa siihen vaatimustasoon jota komission NIS-direktiivin päivittämisellä pyritään saavuttamaan siltä osin kun sitä sovelletaan julkishallintoon jäsenvaltioissa sekä muihin toimijoihin EU:ssa.

Liikenne- ja viestintäministeriö kannattaa CERT-EU:lle ehdotettua toimenkuvaa EU:n kyberturvallisuuskeskuksena sekä sen toimintaa valvovan kyberturvallisuuslautakunta IICB:n perustamista. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, etteivät perustettavan IICB:n tehtävät muodostaisi päällekkäisyyksiä olemassa olevien kyberturvallisuustoimijoiden kanssa. Liikenne- ja viestintäministeriö toteaa, että mahdollisuus jäsenvaltioiden kansallisten kyberturvallisuustoimijoiden ja CERT-EU:n tiiviille yhteistyölle tulee turvata myös tulevaisuudessa, mikäli CERT-EU:n rooli kehittyy ehdotetulla tavalla. Luottamukseen perustuva yhteistyö on keskeistä vaihdettaessa kyberturvallisuuspoikkeamien selvittämiseksi tarpeellisia tietoja sekä viranomaisten kesken että viranomaisten ja yksityisen sektorin välillä. Liikenne- ja viestintäministeriö pitääkin tärkeänä, että tarvittaessa olisi oltava olemassa mahdollisuus luottamukselliseen yhteydenottoon ja tietojen vaihtamiseen CERT-EU:n ja jäsenvaltion kyberturvallisuustoimijoiden välillä. Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö pitäisi hyödyllisenä, että CERT-EU:n muodostama tilannekuva olisi myös jäsenvaltioiden kansallisista asiantuntijoista koostuvan CSIRT-verkoston käytettävissä.

Liikenne- ja viestintäministeriö kannattaa ehdotuksen tavoitteita ja pitää ehdotuksella esitettyjä keinoja perusteltuina. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että EU:ssa tavoitellaan ja ylläpidetään korkeaa kyberturvallisuustasoa myös EU:n instituutioissa. Kyberturvallisuuden kehittäminen on edellytys sekä EU:n digitaalisia markkinoita että kilpailukyvyn kehittämistä koskevien pyrkimyksien näkökulmasta, sekä EU:n instituutioiden toimintakyvyn turvaamiseksi kaikissa olosuhteissa.

Veikko Vauhkonen
Erityisasiantuntija
Tieto-osasto, turvallisuusyksikkö
Liikenne- ja viestintäministeriö